

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

De Sanctorum Festiuitatibus Annitotius - Nvnc Demvm Integre Svppleti,
Concionibus per octauam Vener. Sacramenti suo ordine intersertis

Besse, Pierre de

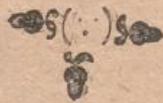
Coloniae Agrippinae, 1620

In Festo Venerabilis Sacramenti, & per Octauam Conciones octo.
Memoriam fecit mirabilium suorum, &c. Psal 110. 1. Mysterium hoc
credendum, non scrutandum. 2. De varia Ven. Sacramenti excellentia. 3.

...

& Angelos docere meruit, incomparabilem etiam ingenij ad omnia diuinitatis arcana penetranda perspicaciam, aestuantem denique illum Deo seruiendi eiusque Ecclesie iuuandæ affectum.

Quis te porro non admiretur, orbis miraculum? ecquis non colat & suspiciat filij Dei delictum? quis non inuocet, & compellet inter coelites & beatos summe? Tu siquidem admiratione dignus es, cum te spiritus illi coelestes obstupuerint ac suspexerint, & magna quædam & illustria te docente didicerint, cum denique scientia, sapientia, Philosophicis ac Theologicis disciplinis omnes omnino mortales antecellueris; honorem quoque & cultum mereris, cum eum tibi Angeli ipsi detulerint, tuos se collegas & conseruos confessi in Apocalypsi; cum te Seruator orbis in amicum selegerit, eaque honoris & amoris erga te signa ostenderit, te vt suum super pectus & in gremio suauiter siuerit recumbere. Inprimis verò inuocandus es, quod sanctus ac beatus, ac Regi Regum sis carissimus, hodie quidem in coelis regnanti, vt olim inter mortales agenti. Te ergo omni quo possumus affectu, sanctissime Euangelista, inuocamus, nostras tibi deprecationes offerimus, & qua possumus animi conuentione compellamus: aures postulantis aperiri, supplicibus dexteram porrigere, preces nostras exaudire & præstare, vt te deprecante ex vita hac miserabili egressi in beatum alterius portum inuehi mereamur, ad quem vitæ nostræ cymbam dirigant Pater, Filius, ac Spiritus Paraclætus, Amen.

CONCIONES OCTO
IN FESTO VENERAB.
SACRAMENTI, ET PER
OCTAVAM.

PRIMUM MIRABILE.

De excellentia Sanctiss. huius Sacramenti.

Partitio.

- I. *Mysterium hoc credendum, non scrutandum.*
- II. *De varia V. Sacramenti excellentia.*
- III. *De titulis nonnullis panis Eucharistici.*
- IV. *De figuris eiusdem nonnullis.*
- V. *De amore sedantis in cibum ac potum.*
- VI. *De pacto fœdere amoris.*
- VII. *De retributione amoris mutui.*

Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus, esciam dedit timentibus se. Psal. 100.

FIGVRA.

Formosa Rebecca gaudio & lætitia exultans vicinis suis & sodalibus monilia cimeliaque, quæ Isaac futurus sponfus, velut amoris pignus & matrimonij incundi arrhas miserat, ostendit. Cum quæ hodie per vniuersum Christianum orbem fiant contemplor, Ecclesia mihi idem ipsum videtur imitari: vt pote quæ gaudens & exultans, pretiosum & egregium corporis & sanguinis Christi munus, quod dilectissimus illi sponfus, in amoris signum, & matrimonij confirmationem dedit, per vicos & plateas omnibus spectandum proponit & publicè circumfert.

Cum Arca Testamenti è monte Sion in pretiosum Salomonis templum deducta fuit, summo eam cultu & veneratione Sacerdotes & Leuitæ tulisse, Rex verò & omnis populus honore & reuerentia singulari eam profecuti dicuntur: imago aut verum potius prælagium fuit illius, quod hodie in Ecclesia Christiana

hæ-

fieri cernimus: Similem quippe processionem videmus, qua iam non arca fœderis, sed quod per illam designatum fuit, Eucharistiæ Sacramentum è templo per plateas circumfertur, & è plateis templo rursus infertur: quod Sacerdotes & Diaconi tanto cum honore, venerationeque deferunt, Reges verò & Principes, atque adeo omnis fidelium cœtus, magna animi submissione comitantur ac stipant. O processio diuina! ô supplicatio verè luculenta! ô mysterium incredibile! ô rem verè nouam! De qua plura vt dicimus, Spiritus S. auxilio opus est, & Deiparæ patrocinium adhibendum: quare illius opem & huius beneuolentiâ postulatari in genua prouoluti, A V E M A R I A recitemus.

I. Magni Orator Tullius de diuinum rerum natura agens dicere solebat, quoties de Dijs, eorumque maiestate, potentiaque loquendum esset, quàm paucissimis id verbis, & nonnisi timidè fieri oportere: *Timidè, inquit, de potestate Deorum, & pauca dicenda sunt.* Idem propemodum dixit Seneca Philosophus, cum Aristotelem dilaudat, quod dixerit, *Nunquam nos verecundiores esse debere, quàm cum de Dijs agitur.* Quod E. hñici tam sapienter de honore idolis exhibendo dixere, potiori id ego iure apud Christianos dixerò de honore & cultu vero summoque Deo exhibendo. Dicendum igitur, si de Deo loquendum, id quàm breuissimè & nonnisi timidè verecundeque fieri oportere.

Moses cum rubum ardentem, in quo Angelus, qui Domini nomine dicitur, eo quod illius personam representabat, apparebat, longius procedendo conspicere vellet: quamprimum audiuit, *Ne appropies huc, solue calceamenta de pedibus tuis.* Quibus cum tacitè temeritatis arguebat Deus, simulque nos omnes in eo admonebat, nonnisi summo cum periculo ad diuinorum nos mysteriorum relationem accedere, ac non sine reuerentia & timore de ipsè loqui posse. Atque vt veteres Hebræi tremebant consternati, Deum in monte Sinai cum loquentem audirent, dicebãtque Moysi, *Ne loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur:* ita quoque tremere nos oportet, & pallefcere, de Deo loqui dum conamur, inq; illius mysteria longius prouchi, quàm cœlitus ab illo sit reuelatũ.

Deus in montem Sinai descensurus, hoc modo Moysen prius allocutus est, *Comestare*

populum, ne forte velit transscendere terminos ad videndum Dominum, & pereat ex eis pluri-ma multitudo. Hinc patet, quanto cum periculo coniunctum sit nimis altè euolare, diuinorumque mysteriorum cognitionem ingredi velle, cum mortem intentari ijs audiamus, qui nescio quid præsumētes plura interioraq; conspiciere gestiunt, quam Deus permittat aut reuelet, curiosiusque inspecturi adyta diuina penetrare conantur.

In huius rei confirmationem in Numerorum libro legimus, mortem intentari ijs, qui in sanctuario curiosius sacra vasa, priusquam inuoluuntur ad alio deferendum, inspicere voluerint, *Aaron & filij eius intrabunt tabernaculum fœderis, ipsiq; disponent opera singulorum, & diuident quid portare quiq; debeat, alij nulla curiositate videant, qua sunt in sanctuario, priusquam inuoluantur, alioquin moriantur, &c.* Iesus Christus magnus ille Pontifex in Ecclesiæ suæ tabernaculo magna mysteria inuoluit, & imprimis venerabile Eucharistiæ Sacramentum, in quo sub panis & vini speciebus pretiosum corpus suum & sanguinem abscondit, nobisq; declarauit, reuelauitq; quid quid humeris fidei portare & possemus & deberemus: & sub pœna mortis damnationisque nobis inhibuit, ne quamdiu in vitæ huius itinere versamur, eo curiositatis veniamus, mysteria hæc vt nudè palamque cognoscamus: hæc quippe hic in terra fidei manibus semper inuoluta portanda sunt: Missus hi nonnisi cooperiti mensæ inferendi, & visus eorum noxius est.

Inter cetera Salomonis Prouerbia scriptum est, scrutatorem maiestatis à gloria opprimendum, & sub magnitudine illius periturum. Prouerbiū hoc prophetiæ loco haberi diciturque autumo, illum qui à curiositatis vento abreptus minutim enucleare, & audacter diuinam maiestatem indagare præsumit, ac præsertim mysteria Eucharistica, in periculo versari, ne hoc in Oceano faciat naufragium, hæcque abyssò absorbeat: quare loqui de illis periculosum, silere verò satius ac tutius.

Idcirco fortasse factum est, vt loco verborum, quæ in vulgata Psalmorum editione loquuntur, *Te decet hymnus Deus in Sion:* Hieron. versio præferat, idque ad radicem Hebraicam

Minæ aduersus eos, qui nimis multa scire volunt.

Num. 4.

Mysteria diuina curiose indaganda non sunt,

Prou. 5.

Psalm. 64.

braicarum veritatē, *Te docet silentium Deus:* id est, nihil tibi Deus silentio conuenientius est. Inferre Propheta voluit, nihil ad credendum omnibus, quæ de diuinitate traduntur, & mysteria intelligenda conuenientius aut aptius esse, quàm nullum de ijs verbum effari, sed filere, & silendo adorare & admirari. Quod designare Romani dum vellent, deam quamdam finxerunt Angeronam nomine, quæ obvolutum habebat os: vt hinc constaret, in ijs quæ diuinitatem concernunt, & ad diuina mysteria spectant, os claudendum, loqui penitus inutile esse, silentium verò aptius: idem quoque ostensuri veteres Aegyptij, Harpocratem pinxerunt, digito labra comprimentem, denotantes, in diuinis secretis, & ijs quæ ad diuinitatem, eiusque potentia miracula spectant, silentium, vel non nisi quàm modestissimè, prudentissimèque loquendum esse. Alioquin, cæcorum instar, ad singulos passus cespitamus: Theologi quoque hæc indagantes, simul & Philosophi hic cæcutiunt, & stuporem præferunt.

Angerona
Dea,

Harpocra-
tes Deus.

Job 37.

Psalm. 106

Libr. 27.
mor. c. 25.

Iob eadem excutiens dicebat, sapientissimos quosque hic ineptire, nec tantum splendorem, maiestatemque oculis irretortis posse intueri, *Non contempleri omnes, qui sibi videntur esse sapientes.* Est siquidem abyssus, in qua ratio absorbetur, Oceanus, in quo omnis mundi sapientia submergitur, & naufragium facit. Apertè hoc testatus est Dauid, *Sapientia eorum deuorata est.* Suum quoque hic symbolum adferens Magnus Gregorius ait, hominum ingenium de Deo loqui dum cœcutit, quamprimum nihilēitatem suam intueri, & velut in gurgite quodam abreptum, ab immensa hac magnitudine, maiestateque absorberi: quod caro de spiritu, de creatore creatura, de æterno tempore subiectus, de immortalī mortalis, de lumine cæcutiens loqui præsumat. Verba illius audite, *Homo si de Deo loqui cœperit, illicidē quam sit nihil ostendit, quia magnitudinis illius immensitate deuoratur, & quasi in profundum raptus absconditur: loquitur enim caro de spiritu, creatura de creatore, temporalis de æterno, mortalis de immortalī, & quasi cæcus de luce loquitur.* Hoc si vniuersim de Deo verum est, non minus in illis admirandis operibus, & imprimis in Sacramento Eucharistia locum habet, hic siquidem pa-

rum loquendum est & multum admirandum: hic sensus seponendi, ratio exuenda, axiomata Philosophica contemnenda, solaque fides in ducem assumenda: Cetera omnia falli possunt, sola fides verò fides, quæ omnia sensibilia nobis declarant, quæque nobis cum bestiis communes sunt: secundus est ratio, quæ longius procedens, aperit ea, quæ sensus excedunt: tertius verò fides, quæ longius quoque prouecta, certa nobis persuadet, ac patefacit ea, quæ sensus & naturam transcendunt, primi duo sæpius errant, vltimus errare omnino nequit.

Isaac iam senior oculos habebat caligantes, cumque nihil omnino flectentis coram se Iacobi cerneret, tactuseum decepit, sed auditus ad veritatem deduxit, dixit namque aurium iudicium securus, *Vox quidem vox Iacob, manus autem Esau.* Docemur hic, cum oculos ingenij debiles & intellectum caligantem & obscurum habeamus, nihil vt in diuinis penitus videamus: sæpius à sensibus & ratione nos decipi, non verò à fide, cuius auditus solum est, *Fides ex auditu.* Ideoque in huiusmodi materijs adeò sublimibus ad fidem confugiendum est, ceteraque omnia repudianda. Huc porrò respexisse visus est Apostolus, dum ait: *Iustus ex fide uiuit:* quasi diceret, non nisi per fidem uiuit iustus, non verò per sensus, argumenta, quæstiones, & rationes humanas, in his enim illa omne meritum perdit: nam vt Augustinus testatur, *fides non habet meritum, ubi ratio humana præbet experimentum.*

Hæmorrhoida, quæ duodecim ipsos annos fluxu sanguinis laborarat, quamdiu humana remedia consulēbat, & naturalia dogmata adhibebat, indies malum ingrauescebat, & sanitati restitui non poterat. Idem omnino de humano ingenio dicendum est: quamdiu enim sensibus adhærescit, quamdiu rationem consulit, quamdiu ratiocinari vult, nihil lit. omnino discit, sed tunc morbus illius & ignorantia, quantum ad diuinarum rerum contemplationem spectat, crescit.

Magi, de quibus apud Matthæum, qui in Beth-

Tres non
magistri in
vita docent
omnia.

Gen. 27.

Rom. 1.

Matth. 9.
Luc. 8.

Fides am-
tit merit-
dum ratio-
nem con-
nem con-
nem con-

Fides cœ-
lestis facula
est, quæ in
hac vita il-
luminat.

Bethleiem venire, & quibus stella noua itine-
ris ducatum præbebat, quamprimum ut Iero-
solymitanam urbem ingressi sunt, vbi scribæ
& doctores legis commorabantur, ducē illam
cœlestem amiserunt, atque ita lucere desijt &
cuanuit Magnum sane miraculum, sed quod
denoter, faciem illam cœlestem, quæ fides est,
quæq; iam inde à baptisinate in vitæ huius iti-
nere ad puerum Iesum adorandum cognos-
cendumq; ducit, quamprimum ut mundi scho-
las ingredimur, & scientias naturales in consi-
lium adhibemus, aliquo modo extingui, aut
merito saltem suo priuari.

Valeant igitur sensus exteriores, valeant rati-
ones & verba argumentantium, sola fides hic
locum occupat: hoc quippe omnipotentis Dei
opus est, ac penitus nouum, admirabile, inau-
ditum, paradoxum, cui nullum vnquam si-
mile lectum aut visum, deniq; omnium Dei
mirabilium compendium & memoria. Testatur
hoc Dauid, *Memoriam fecit mirabilium*
suorum misericors & miserator Dominus, e scâ
dedit timementibus se. Hocq; hodierna mihi die
velut argumentum & thema de legi, vt mag-
nitudinem maiestatemq; sanctissimi & augu-
stissimi Eucharistiæ Sacramenti sub his expo-
nam, quod etiam tota hac octaua prosequar,
octo illius mirabilia producens. Hodie igitur
primo, illius magnitudinem excellentiamq;
ac denique magnam quem magnus Deus no-
bis ostendit amorem, dum admirabile hoc no-
bis Sacramentum legauit, exponam.

II.
Primo igitur Regius vates de manna, quod
Israelitis Deus in deserto dedit, loquens, hunc
in modum locutus est, *Deus auribus nostris au-*
diuimus, Patres nostri annuntiarunt nobis opus,
quod operatus es in diebus antiquis: opus illud
admirabile, quod Hebræi videtes dixerunt, Man-
hu, quid est hoc? que mirabilia? quis simile quid
vnquam vidit? Hodie hoc potiori iure de Sa-
cramento Eucharistiæ reperere licet: manna e-
nim non nisi figura huius erat, hic vero res ip-
sa: at opus adeo admirabile, vt vniversus id or-
bis obitupescat; opus est, quod videntes homi-
nes simul & Angeli exclamant, Quid est hoc?
videre accidentia sine subiecto, videre corpus
non tamen visibile corpus, quod varijs sit in
locis, nullum tamen occupet, quantitatem de-
miq; sine extensione, aliaque mirabilia. Quid
hoc est? quis simile quid vnquam vidit? hic

igitur dicendum est, quod de alio quodam mi-
rabili dixit Abacuc, *Admiramini & obstupe-*
scite: quia opus factum est in diebus vestris, quod
nemo credat cum narrabitur. Opus hoc om-
nem admirationem & fidem superat.

Admirabilis huius operis magnitudinem
exaggerans Dionysius Areopagita, *miracu-*
lorum miraculum, sacramentorum sacramen-
tum & eorum consummationem appellat. Quod
Angelicus Thomas exponens ait, Sacramen-
tum hoc finem & perfectionem esse cætero-
rum, eo quod ad hoc, velut ad finem suum,
reliqua tendant: cumque alia non nisi virtutem
à Iesu Christo communicatam ad gratiam
conferendam habeant, hoc ipsum realiter &
de facto auctorem ipsum gratiæ, qui Iesus
Christus est, continet. Vnde bene Concilium
Tridentinum ait, *Sacramentum hoc aliorum*
finis est & perfectio, quia cætera Sacramenta
ordinantur ad ipsum finem: quod exemplis &
figuris notum faciam.

Septem in cælo planetæ sunt, à quorum
virtute influxus; quidquid hic in terra est, de-
pendet. Sol vero inter hos Rex est, & solus ipse
natura sua & essentia lucidus, ceteri ab ipso lu-
men mutuuntur. Septem quoque in Ecclesia
Sacramenta sunt, à quorum virtute in hac vi-
ta omnis animarum salus dependet: at Eucha-
ristia ceterorum Rex est, & ipsa sola totum
gratiæ authorem in se comprehendit, cum cæ-
tera non nisi communicatam virtutem ha-
beant. Cuius rei egregiam in Euangelio figu-
ram deprehendo.

Miraculoso illo vino, quod in Chana Gali-
lææ datum fuit, septem hydræ repletæ sunt,
quæ conuiuius in admirationem rapuere, & no-
uos nuptos ab infamia & probro vindicarunt,
Erant autem ibi lapideæ hydræ sex. Inexpe-
ctatum, & non sine miraculo productum hoc
vinum iam tum augustissimi & sanctissimi
Sacramenti imaginem gerebat, quod sub panis
& vini speciebus verum & reale Christi corpus
continet: atque vt vinum hoc sex impleuit hy-
dras, ita quoque pretiosus ille sanguis sex a-
lia Sacramenta replet, ijsque gratiam confert,
atq; idcirco fortasse Sacramenta vasa gratiæ
vocitantur.

Oeconomus Pharaonis videbat in fornibus
culmum, è quo septem spicæ refertæ turgidæ-
que germinabant: *septem spicæ pullulabant in*
culmo

culmo vno plena atq; formosa. Somnium hoc in veritatem conuertendo dico, culmum illum sanctissimi Sacramenti imaginem fuisse, & spicas aliorum. Ex Eucharistia enim velut è culmo Baptismus, Confirmatio, Ordo, aliaque velut septem frumenti spicae, quae Ecclesiae horrea gratiae frumento complent, & quibus fideles omnes nutriuntur (iuxta Prophetæ vaticinium: *Et adipe frumenti satiat te*) pullulant atque originem trahunt. Adco vt ceteri non nisi riuuli sint, hoc vere oceanus, fons & scaturigo.

Sacramenta 7. similia spicis septem.

Psal. 147.

Axioma Philosophicum.

In omnibus omnino rebus naturalibus semper vnum quid ceteris in eodem genere prædominatur: in corporibus quidem luminosis Sol alijs est splendidiior, inter metalla principatum sibi aurum vindicat, inter animalia excelsit homo: In vnoquoque enim genere datur vnum primum, quod omnia illius genera superat. Ita quoque in Sacramentis Eucharistia prædominatur, causa est amor, sapientia primo inuenit, potestas vero ad opus produxit. Confirmantem hoc audiamus Augustinum, *Reliqua Sacramenta qua in Ecclesia tenentur, stupenda sunt & veneranda, sed ihsud tuum Domine Sacramentum præcellit vniuersa.* Amplius aut maius desiderare non poterat homo, cum quid maius aut dignius dare non posset Deus.

Gen. 27.

Repræsentatum hoc est in historia Esau & Iacobi: profanus enim Esau audito fratrem primogenituræ iura surripiendo inuasisse, & paternam benedictionem abstulisse, lacrymabundus & euilans ad patrem accurrit, aliam postulaturus. Sed respondit Isaac, *frumento & vno & oleo stabiliui eum, & tibi post hæc fili mi quid faciam?* quali diceret, hæc omnia cum dederim, quid amplius dem non habeo, plura tibi præstare non possum. Sacramenti Eucharistici hæc vmbra fuit, de quo hoc ipsum vere dicere possumus: Nam Sacramento hoc dato (in frumento enim & vno designatur) & Spiritus sancti vñctione, cuius figura erat oleum, maius dare non poterat Deus, ne nos amplius quid sperare vel eminentius, quam post confectum vitæ curriculum gloriam. Atque ideo Sacramentum hoc mensa Principum dicitur & potentium.

Prov. 23.

Salomon ad litteram de morum ciuilitate loquens, sed mystice & anagogice de sublimi hoc mysterio ait, *Quando sederis, vt comedas*

cum Principe, diligenter attende, qua apposita sunt ante faciem tuam. Hæc quidem vulgata lectio. Sed in alia versione legitur: *Quando sederis in mensa potentis.* Vere enim in hoc Sacramento (cuius mensa symbolum est) potentiam suam ostendit Deus, omnes vires patefecit, omniaq; mirabilia velut in vaum compegit. *Memoriam fecit mirabilium suorum.*

Promisit olim Iudaico populo Deus, vt scri- *Exod. 3.* ptura tradit, terræ lacte & melle abundantem: *Et educam de terra illa in terram bonam & spatiofam, in terram que fuit lacte & melle.* Ad litteram scio omnia hæc de terra promissionis dici, quæ fertilis erat & ferax vt quæ maxime: at mystice ausim asserere hoc de Eucharistico Sacramento scriptum esse: ipsum enim vera terra abundantia est & melle referta, terra promissa & sperata à fidelibus: vnde *Psaltes, Parasti in dulcedine tua pauperi Deus:* terram inquam, in qua duo sunt colles, è quibus lac & mel nullo non tempore emanant: vnde *Prophetæ, & Ioel* imprimis ait, *In illa die stillabunt montes dulcedinem, & colles fluent lac.* Colles a- *Psal. 67.* *Ioel. 3.* Humanitatis deo alti, vt vnus, qui diuinitas ipsa, omnem Christi in hominum captum & ingenium excedens, vltra hoc Sacramentum cacumen extollar, omnesque creaturas mento transcendat: alius, qui ipsa humanitas propter uata, hypostaticeam verbi vñionem, Angelis sublimior sit; imo & solæ species sacramentales, quod ad carnem Christi accedant, adeo extolluntur & tantâ dignitatem obtinent, vt veluti incorporatæ ciues ac substantiæ sint, sine velo subiecto subsistentes, adeo vt & nutriant, & quod amplius, virtutem effectiuam ad gratiam hominibus conferendam habeant, atque spirituales effectus edant; ique ex multorum ac magni nominis Theologorum sententia.

Nemini vero hic nouum aut mirum videatur; neque enim ipse solus hoc sentio, sed mecum omnes, quotquot de hoc Sacramento Theologi scripsere: sed fixum hoc & indubitatum habeatis velim; Christum corpori suo & carni honorem haberi dum vellet, inter alia venerabile hoc Eucharistiæ Sacramentum instituisse; in quo humanitas nostra in tantum extollitur, vt diuinitatem præcedat, & velut domina hanc sibi subiciat; constat enim ad vim verborum consecrationis corpus Christi in altari produci, ac de-

ac deinde diuinitatem accedere : primo enim, inquit Theologi, per verba consecrationis produci corpus Christi. Cum tamen in incarnatione secus factum sit; primo enim apparuit diuinitas ac velut domina præcessit; humanitas vero non nisi serua ac pedissequa. O mirabilia ! Memoriam fecit mirabilium suorum misericors, & miserator Dominus.

Math. 13. Apud Matthæum sub parabola inuolucris sermo est de thesauro in agro delitescente, Simile est regnum cælorum thesauro abscondito in agro. Varia & discrepans Patrum de hoc thesauro expositio est; fidem in hoc denotari credit Ambrosius; Verbum Domini in scripturæ ænigmatis inuolutum Augustinus & Hieronymus, sapientiam Origenes, verbum æternum sub mortalitate nostra absconditum Hilarius, Christum ipsum Irenæus; e quidem parabolam in veritatem, & figuras in mysteria conuertendo dico; Christum vere hic designari, sed sub speciebus sacramentalibus in Ecclesiâ nostrâ agro absconditum. Ecquis thesaurus? alius haud dubie quam ille, cuius Iosephus meminit, & Dauidis sepulchro erutus, qui tria talentorum valebat millia, id est, nostra supputandi ratione decies & octies centena coronatorum millia, thesaurus enim, qui sub speciebus sacramentalibus delitescit, maioris haud dubie pretij est; nam ipse diuitiarum Deus hic habitat; ipse thesaurorum omnium Dominus, bonorum omnium reconditorum, & rerum omnium origo, in quo thesauri sapientiæ & scientiæ Dei reconditi: hoc è thesauro pretij redemptionis nostræ depromptum est, vnica sanguinis gutta ex hoceducta ad mille etiam mundos redimendos sufficiebat. Dicite igitur, num sacramentum hoc vere eximium & præstans sit? sed longius iam prouehar, & è S. Scriptura omnes illius titulos ac præconia recensbo.

Lib. 4. ad. nos. heres.

Lib. 13. an. siqui. c. 5.

III. Panis est cælo descendens. Ioan. 5. Psal. 104.

Primo igitur dicitur panis è cælo descendens, Hic est panis, qui è cælo descendit, ait Euuangelista, Psalmista vero, Panem cæli dedit eis, idque ad distinctionem panum cælestium, & ipsius etiam mannae, quod non nisi ex aeris regione prodibat; hic vero è summo cælorum descendit cacumine, & quem panis ille, de quo Salomon in Prouerbijs loquitur, qui que de longe nauis deuectus est

præsentat, Facta est quasi nauis in sistoris de longe portans panem: in sistor hic Christus est, nauis Ecclesiâ, panis vero sacramentum, in quo verus animarum nostrarum cibus continetur, at qui de longe venit, è cælo namq; descendit, A summo cælo egressio eius: Atq; vt panis, qui nauibus vehitur, bis coctus est; ita panis hic cælestis, qui in Ecclesiâ nauis reperitur, bis coctus est & bis genitus, semel ab æterno in sinu Patris in cælo, deinde in tempore in vtero virginis hoc in mundo.

Prou. 31.

Secundo dicitur panis vitæ, Ego sum panis vitæ. Et paulo post, qui manducat ex hoc pane, viuet in æternum. Ita dicitur, ut pateat discrimen, quod hoc inter Sacramentum & ceteros terræ cibus est: mundus cibus, delictijs, ferculisque exquisitis abundat; sed cibi sunt mortuorum & vnico hoc pane excepto, nullus vitam dare potest; atq; ideo panis sudoris & laboris in Genesi dicitur, In sudore vultus tui vesceris pane tuo: Psalmista panem lacrymarum nuncupat, Cibabis nos pane lacrymarum; Et alio loco panem doloris; Qui manducatis panem doloris. Sapienti vero panis mendacij & fraudis est, Ne desidereris de cibus eius, in quo est panis mendacij. Sed in solo hoc Sacramento verum reperire est panem, & verum panem vitæ, sed panem, qui esse desijt panis, & in carnem transijt Christi, idque ad vitam dandam hominibus; Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita.

Ioan. 6.

Panis vitæ.

Gen. 3.

Psal. 79.

Psal. 126.

Prou. 23.

Appellatur tertio panis Angelorum, Panem Angelorum manducauit homo; quod cibus quidam lectissimus, cælestis ac diuinus sit; vel quod qui illum recipiant, angelicam præ se ferre puritatem debeant, ac velut Spiritus quidam cælestes, puræ, castæ, sanctæ & immaculatæ conuersationis. Equis tibi honor exhibetur, homo, cum à mensa bestiarum sequestratus & ab lactatus, ad panem angelicum admotus es? an non meministi eius, quod Redemptor olim Chananæ ait, Non est bonum sumere panem filiorum, & dare canibus. Scio ad literam hic doceri, iniquum esse ludæis veris Dei filijs gratias & miracula auferre, quæ illorum panis quotidianus erant; illa vt Chananæis & infidelibus, qui fetino & canum more vitam agebant, darentur: sed non obstat, quo minus mystice hoc denotet, non esse bonum & vtile Angelos cæli filios

Panis Angelorum.

Psal. 77.

Math. 15.

filios sacramenti huius contento priuare, & hominibus, qui vt canes & peccatores in terra viuebant, ipsum conferre. Ipse scilicet panis regius est, qui vitam dat, qui Angelos & Cherubinos recreat, qui coelestes spiritus reficit, quemque hominibus Deus communicare desiderat, quod egregia figura reddet manifestius.

Dan. 14. in
locis He-
braicis.

Angelus apud Danielelem, Abacucum Prophetam, qui prandium messoribus parauerat, comis abreptum in sublime extulit, eque Iudaea in Babylonem transiit: inque lacum stitit, in quo Daniel inter leones vincus tenebatur, dicens: *Daniel seruis Dei tolle prandium, quod tulit tibi Deus.* Notate hic Allegorici, Abacuc, vt notauit Hieronymus, Hebraice significare luctatorem, ac pugilem, & in hoc Ierum Christum Dei Filium, qui cum Diabolo humana natura assumpta luctatus est, significare. Validus autem hic pugil prandium in caelo messoribus suis (de quibus Matthaeus loquitur: *Messores sunt angeli, qui que tempore messis generalis bonos in horrea Domini inferent, impios vero in fasciculos compactos flammis tradent*) parauerat; sed cum generis humani, quod in Babylonica mundi huius captiuitate detinebatur, & in medio Leonum constitutum, dirissima excruciebatur fame, cum miseratio rangeret, hunc ei cibum destinauit; bestias pascit, Leones reficit, a que peccatoribus comedi vult. Audite quid hic Prophetæ dicant: *Susceperunt me sicut leo paratus ad praedam, & sicut catulus leonis habitans in abditis.* Quid? an non conceptus hi placent? sed producam & alios.

Psal. 16.

Luc. 11.
Matth. 6.

Quarto augustum, venerabile & adorandum hoc Sacramentum in Euangelio panis super substantialis dicitur, vel transsubstantialis. Quod enim sanctus Lucas in oratione Dominica dixit: *Panem nostrum quotidianum*, alio quodam modo extulit: Matthaeus: *Panem nostrum super substantialem*. vtrumque autem de Eucharistico pane loqui constat, & testis est Cyprianus in Dominicae Orationis expositione; cui suffragatur quoque D. Augustinus: fauet quoque textus Graecus, in quo *ὑπόστασις* legitur, quod latine interpretetur *transsubstantialem*. Vt hic euidenter fiat, Sacramentum hoc, quod ordinarius & communis animarum nostrarum pa-

Lib. 2. de
ser. Dom.
in monte.

nis est, ceteras creaturas transcendere, omnes substantias excedens, atque omnibus categorijs supereminens. Ita potro hoc exponit Pius Cassianus: *ὑπόστασις dicitur, quia super omnes substantias est, omnesque creaturas magnificentia & sanctitatis eius sublimitas excedit.* Idem quoque habet Ambrosius, forsitan quoque hoc nomine dictum, quod non panis quidam communis, quo corpus nostrum reficitur, existat, sed quo anima regifice enutritur: Ita porro sentit Augustinus, veletiam, quod cibus quidam inter omnes pretiosus sit, utpote qui de diuinitate humanitateque Redemptoris participet, quibus ferculis nulla digniora lecturaque in caelo terrae cogitari aut dari queunt. In quo Hieronymum & Diuum Thomam sequor, & vos mecum omnes asseuerabitis, magnam Sacramenti huius excellentiam esse.

Collat. 3.

Hiero. 3. pp.
Matth.

At plura etiam cognoscetis, si figuras, quæ iam inde à mundi primordio Sacramenti huius institutionem præcessere, percurrere voluerimus. Non loquar hic de arbore vitæ, quæ in terrestri paradiso plantata fuit, quæ in omnibus penitus fuit admirabilis: non feram hic fardinam Melchisedech, cum panem & vinum Abrahæ à confectu redeunte Deo obtulit: panes propositionis hic tacebo in auea coram maiestate diuina mensa positos: de Agno Paschali verbum non dixerò, qui tot adhibitis cæremoniis per tribus Hebraicas comedebatur, sed vnicam Mannæ figuram satis mihi fuerit retulisse: nihil enim est, quod melius magnitudinem, maiestatem & excellentiam Sacramenti huius exponat aut repræsentet quam manna. Quod & ipse Christus in exemplum adducit: *Patres vestri manducauerunt manna, & mortui sunt, qui manducat hunc panem, viuet in æternum.*

Ioan. 6.

Ioannes, mannæ huius occasione in Apocalypsi de manna quodam abscondito locutus est, quod victoribus se elagiturum promisit Deus, simul calculum ignitum, *vincen- ti, inquit, dabo edere manna absconditum, & dabo illi calculum candidum.* Omnes hic sibi Patres persuadent sermonem esse de Sacramento Eucharistiæ, & ad vetus manna allusionem fieri, quo Hebræi in deserto tot annorum spatio in solitudine sunt enutriti, vt Exodus & Numerorum liber testatur, ac de-
inde

Apo. 2.
Exod. 16.
Num. 14.

inde Apostolus prima ad Corinthios vnum alteri comparat. Dicitur porro absconditum manna, quod hoc in Sacramento sub speciebus externis verum Christi corpus abscondatur, adeo vt aliud videatur oculis, aliud fide teneatur. Hoc autem modo locutus, ad Hebræorum manna allusisse videtur, quod in arca testamenti aureæ inclusum vrnæ asseruabatur, quod cum Bethsaminæ curiosius intueri vellent, ac temere inspicere, ingentem stragem passi sunt. dicitur autem manna absconditum, quod occulta & abscondita quadam ratione ibidem contineatur: quod miraculum Isaias agnoscens, admirans exclamat, *Tu es Deus absconditus*, in mysterio scilicet SS. Trinitatis sub ineffabilibus generationis illius æternæ mirabilibus, Deus es absconditus in mysterio incarnationis, in qua sub humanitas nostræ velo latuisti, Deus es absconditus in venerabili altaris Sacramento sub speciebus Sacramentalibus, & semper *manna absconditum* est. Quot vero sunt inter manna & Sacramentum hoc similitudines, quot similitudines & affinitates, è quibus nouam illius dignitatem & excellentiam discere liceat?

1. Reg. 6.
Esa. 45.
Exod. 16.
Primo manna non nisi de nocte celo descendebat, & à nullo occulta hæc pluuia percipiebatur: per noctem vero fidem intelligimus, quæ vere tamen inuisibiliter creditur Iesum Christum in Eucharistia contineri.

Secundo non nisi in castra Hebræorum dephuebat, non vero inimicorum, quod Sacramenti huius consecratio in Ecclesia nostra dumtaxat reperitur, idq; per sacerdotes legitimos, apud hæreticos vero & schismaticos nulla mentis huius communicatio, sed de illorum menta illud Propheticum dici potest, *seperatum est co nuiuiū eorum*. Et alio loco: *Sacrificia eorum quasi panis lugentium, omnes qui comedunt illum, contaminabuntur*. Cyprianus & Hieronymus locum hunc de hæreticis & schismaticis intelligunt. omnia enim apud illos mortua sunt, fides, mores, doctrina, panis eorum immundus, & epulæ eorum meræ sordes & contaminationes.

Tertio manna in celo paratum fuit, & filijs Israel datum, quamdiu in deserto agerent, & cum terram promissionis ingressi iam essent, ordinarius ille & asuetus sibus dari desijt.

Bess. de Sanctis.

Idem omnino de Sacramento hoc dicendum, tam diu hoc ipsum nobis dari, quam in vitæ huius solitudine viuimus: at vt eadem egressi sumus, & ad patriam cœlestem peruenimus, sibus hic dari desinit, nec iam in figuris & signis, sed facie ad faciem Deus videtur. Quod in Exodo egregie declaratur. *Omni hebdomadæ die manna vbertim celo depluebat, at Sabbato, qui dies quietis & vacationis, ne mica quidem decidebat. Quo docemur per vniuersam vitæ huius hebdomadam manna hoc in altare nostrum descendere, & in animarum alimentum dari, sed in magno alterius vitæ sabato, vbi requies futura, nullum amplius Sacramentum sub speciebus occultatum, sed hominibus, simul & angelis spectabile fore.*

Quarto denique cum manna descenderet, ros quidam tenuis ac subtilis cum eo descendebat, ita quoque in augusto hoc Sacramento, cum vero manna, quod est corpus & sanguis Iesu Christi, gratiæ & benedictionum cœlestium ros descendit. An non igitur è tot mirabilibus de mysterij huius excellentia diiudicare possumus, & audacter hic exclamare? *Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus, e seam dedit timentibus se.*

Vere inquam hoc memoria & compendium est omnium Dei omnipotentis mirabilium: tunc, teste Hieronymo, Sacramentum hoc institutum est, quando Aegypto egressi eramus, quando agnus, qui tollit peccata mundi, immolatus fuit, sanguine illius estia domorum nostrarum & animarum frontispicia tincta fuere: quando etiã omnia quæcunq; prædixerant de Christo Prophetæ, completa sunt, quando legalibus ceremonijs finis impositus, quando vmbra in veritates transiere, & veritas figuris successit. Quodnam mirabilium compendium?

Christus templum Salomonis olim ingressus mensas & officinas nummulariorum & columbas in vsum sacrificij vendentium subuertit, cum vero hoc Sacramentum in Ecclesia instituit, vt obseruat Augustinus, tunc omnes mensas propositionis euerit, altaria thymiamatis destruxit, & omnia veteris legis sacrificia aboleuit.

Quando agnus paschalis per Hebræorum familias fuit immolatus, & sanguine illius

Exod. 16.

Insignis Allegoria.

Matth. 21.

Tract. 19. in Ioan.

ff postes

postes & superliminaria tincta, tunc omnes inter Moysen & Pharaonem controuersia finem habuere, tunc captiuitas abrupta, & verum libertatis felicitatisque augurium. H's omnibus futura Christianorum felicitas in Eucharistia huius institutione significabatur: vix enim verus ille agnus Paschalis datus & immolatus fuit, non quidem cruento, sed incruente in sacrificio Missa, quin omnes hominem inter & Diabolum controuersiae litesque diremptae finitaeque sint, tyrannis illius finem acceperit, captiuitatis nostrae vincula abrepta sint, atque omnes figurae completae.

Sacramenti huius institutionis nostrae signum fuit.

An non igitur eximium & admirabile Sacramentum? an non Sacramentum amore & dilectionis plenum, quodque Saluator hominum instituit, vt hinc homini constet, quanto Deus illum sit amore profecutus; & affectum singularem hinc percipiat? De hoc in secunda orationis parte loqui decreueram, verum vero est benignis dicentem auribus accipere.

V. Deus insignem amorem homini in Sacramento hoc ostendit.

Philip. 2.

Conc. 1. s. per Psal. 33. & serm. 7. de temp.

2. Reg. 9.

Si Sacramenti huius excellentia magna est, amor, qui hic se exerit & patet, non minor est, magnum enim amoris signum est, Deum, qui ipsa est magnitudo, adeo se humiliasse, vt sub simplicibus accidentibus se absconderit, inque cibum se ad creaturas enutriendas mutarit. In mysterio incarnationis verbum aeternum magnum amorem ostendit & humilitatem, cum e Deo qualis erat adeo se deiecit, seipsum exinanierit, serui formam accipies, & pauperis figuram induens. *Exinaniuit semetipsum formam serui accipiens, & habitum inuenit, vt homo:* at in Sacramento huius institutione maiorem haud dubie ostendit, cum omnem maiestatem exutus & oblitus adeo se deiecit, vt cibi panisq; formam acceperit, quo corporis & sanguinis sui Sacramento animas nostras mirabili quadam ratione pasceret. Hinc exclamat merito Augustinus, *Videte ergo humilitatem, quia panem Angelorum manducauit homo, vt scriptum est, Panem caeli dedisti eis, panem Angelorum manducauit homo, id est, verbum illud quo pascebantur Angeli sempiternum, quod est aequale Patri, manducauit homo, &c.*

Insignem profecto amorem affectumque Dauid erga Miphiboserth claudum mancumque ostendit, quando illum quotidianum

mensae suae conuiuiam esse voluit, dicens, *Et tu comedes panem in mensa mea semper.* Sed Dei Regis Regum erga hominem amorem ceterum teraque magis demirantur, cum illum mensae suae adhibet, seseque illi in cibum dat, erga hominem, inquam, qui adeo miser, mancus & claudus per omnia corporis & animae membra, cum ipse e contra tam potens, altus magnusque sit Monarcha. Hunc affectum admiratus Psalmista exclamat gratias agens, *Parasti in conspectu meo mensam: quod S. Cyprianus & S. Augustinus de Eucharistia interpretantur.*

Solent in hoc mundo proci, qui ad honestum matrimonium aspirant, passionem suam & ardorem iactant in secum testatum, & puellarum quas ambiunt cor emolliunt dona cunctis, & edulia esur gratissima mittere. Quod ad dona, videte illa quae Isaac sponsae suae Rebeckae misit, *protulit vir in aures aureas appendentes fideles duos & armillas rotidem.* Et dilectus sponsae suae in Cantico loquens, *miranulas aureas faciemus tibi.* Quod ad cibos vero delicatioribus, audite quid pararius ille & amorum conciliator Vagao dixerit ad formosae Iudithi cor & animum Holofoeni domino suo parandum, *Non vereatur bona puella intrare ad Dominum meum, vt honorificetur ante faciem eius, vt manducet cum eo & bibat vinum cum inuanditate.* Putabat enim ille delicatioribus eam epulis seducere.

Ita quoque mundi Redemptor, sancto quodam amore, cuiusque similis nullus unquam exstitit, ad humanae naturae cor emolliendum, saucius, futuri matrimonij tempus expectans, cuius sponsalia in incarnatione peracta fuerant, magnum hoc & excellens Eucharistiae monile illi dedit, Sacramentum hoc in cibum omnium exquisitissimum conuulsi. Dauid hoc aperte testabitur, *Quam magna multitudo dulcedinis tuae Domine, quam abscondisti timoribus tuis?* Abscondita haec dulcedo corpus Christi est, sub speciebus sacramentalibus. O amorem incredibilem! o affectum ineffabilem!

Hic latius excurrentes Chrysostr. ait quemadmodum Deus Pater suum in nos amorem testaturus, quidquid dari poterat, nobis in incarnatione dedit, unicum nimirum Filium suum, vt in Euangelio scriptum, *Sic Deus dilexit mundum,*

Psal. 22.

Lib. 3. Epistolae. Lib. 27. de ciuit. c. 20.

Gen. 24.

Cant. 1.

Iud. 12.

Psal. 30.

Chrysostr.

mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ita quoque in Sacramento Eucharistiae quidquid habebat pretiosum, carnem nimirum & sanguinem dedisse. Quod extremi cuiusdam amoris argumentum, quin etiam post Sacramenti huius institutionem, dixit Evangelista, *Cum dilexisset suos, in finem dilexit eos,* id est, corpus illis suum in hoc Sacramento conferens, ad extremum usque amoris punctum, & summa dilectione eos se dilexisse testatus est, adeo ut maiorem amorem ostendere non posset.

1. Joh. 13.

2. Reg. 12.

Virg. in vxorem affectus.

1. Reg. 18.

Christi amor erga hominem similis amoris Ionathae erga Dauidem.

Nathan Propheta à Deo ad Dauidem missus, illum ut adulterij & homicidij argueret, diuinitus edoctus, ut Regis affectum passionemque in benignitatem conuerteret, & ad iustitiae zelum accenderet, peccati turpitudine & Virg. in vxorem affectu ob oculos posito, ait illi, eam ut ouiculum fuisse, quae de pane illius comederet, & calice biberet, ac filiae ritum in sinu dormitaret, *de pane illius comedens, & de calice eius bibens, & in sinu illius dormiens: eratque illi sicut filia.* Christi in nos amor longe etiam maior: cum enim nos ouiculae instar educasset, *(Nos autem populus eius, & oves pascua eius)* proprium nobis cor in escam, & sanguinem in potum dedit, nosque ut proprios dilexit & complexus est filios, nec vero pane duntaxat suo nos educat, velut Virg. in vxorem affectu quoque suae assidere cogit, a seipsum in cibum largitur.

Sacra scriptura Ionathae amorem erga Dauidem exaggerans ait, animas amborum inuicem conglutinatas fuisse, & Dauidem a Ionatha velut alterum se dilectum: *Conglutinata erat anima Ionathae anima Dauid, & dilexit eum Ionathas quasi animam suam,* quod ipsum etiam re ipsa testatus est, dum tunica se spoliavit sua familiarem & intimum suum cooperturus, *exspoliavit se tunica sua.* At maior illius in nos affectus fuit, qui proprium nobis dedit corpus, quod animae, imo & diuinitatis, quae hic delitescerebat, tunica, nobis ut in cibum cederet, quo non anima solum, sed & corpore corpori nostro conglutinetur, cum Christus magis quam propriam nos vitam dilexerit.

Ambrosius & Augustinus magna Ecclesiae lumina, amorem Dei erga hominem, quem in incarnatione ostendit, egregie ex-

altant, quod utrumque Virginis ad hominum redemptionem subire non detrectarit, *Tu ad liberandum suscepturus hominem non horruisti virginis uterum.* Sed amor, quem in Sacramenti huius institutione, quo in cibum & potum se nobis dedit, declarauit, longe maior est, quando in intimum animae nostrae descendit.

Uterus Virginis gratiarum & virtutum thesaurus erat, sed pectora & stomachi nostri cloaca sunt, & foricae, in quibus nihil nisi sordes & immunditiae apparent. Scribae & Pharisei inuidiae aestro acti, & rancore abrepti, Apostolis exprobrabant, quod cum peccatoribus & publicanis manducaret magister illorum. Nescitis viperarum genimina, inuidi, & maligni, quid Deus sit amor? Haec enim diuini affectus indicia, signa, & argumenta sunt: At longe maiorem ostendit affectum, cum hodie se in cibum & alimentum dat, non nisi manducate cum peccatoribus & publicanis solebat, at iam eorum cibus, alimentum, esca & ferculum est, o amorem ineffabilem!

Matth. 6.
Marc. 2.
Luc. 5.

Ioseph Patriarcha cum fratres suos domum dimitteret, suum in illos affectum ut patefaceret, cibos illis in viaticum dedit. Nihil hic admirandum occurrit, erant enim fratres, & omnes honesto loco nati & bonae vitae. Sed Christum, priusquam ex hoc mundo abiret, & mortem oppeteret, Apostolis suis, qui eum deserturi erant, imo & Iudae, qui tam nefariam animo prodicionem moliebatur, corpus & sanguinem ad illos enutriendos, nosque deinde in vitam huius itinere dedisse, omnem admirationem transcendit, nihilque unquam simile visum.

Gen. 42.

Sponsa in Canticis hunc amorem sentiens, & reciproco amore astuans sponsum allocuta est, & osculum ab eo petiit, dicens, *Osculetur me osculo oris sui,* quasi ad hoc sacramentum alludens diceret, Hunc mihi amorem exhibeat dilectus, os meum carne sua tangat, meisque labijs suum applicet, illum ut velut animae cibum recipiam. Conceptus huius author est sanctus Ambrosius, *Ecclesia Sacramenta mirabatur, & ait, Osculetur me osculo oris sui:* cui addo, si hoc illa de omnibus in genere Sacramentis, quid dicturam illam fuisse credimus, si Eucharistiam vidisset? Hic

VI.
Cant. 1.

Lib. 5. de Sacra. c. 2.

liquidem Creator creaturas oculatur, & Deus homines basiatur.

Eucharistia
Sacramen-
tū reconci-
liationis.

Atque hinc est, quod Augustinus & diuus Thomas Eucharistiam, *Sacramentum reconciliationis* vocent, quod vt intelligatis, sciendum est, veteribus in more fuisse, vt foedus initari panem sumerent. Quod etiam simbolo quodam suo exposuit Pythagoras, dicens, *Panem ne frangito*, id est, amicitiam pane initam, ne dissoluas. Mirum porro, Romæ, Sulla dictatore, dum panis in mensa frangeretur, sanguinem inopinato effluxisse, quo portento designabatur, ciuilibus per Marias & Sullanas seditiones excitatis bellis plurimum sanguinis effusum iri, magnam stragem edendam.

Non omnino abs re fuit, quod de futuri Messia seculo prædixit Psalmographus, ipso regnante scilicet fore, vt iustitia floureret, & pax vbiuis terrarum dominaretur: *Orietur in diebus eius iustitia & abundantia pacis*: & qua ratione hoc futurum esset, aperiens ait, *Et erit frumentum in summis montium*, quo loco Hebraicè legitur, *Erit placenta frumenti in capitibus sacerdotum*. Quod doctissimus Galatinus libro de veritate Catholicae secretis de hoc mysterio & Eucharistia Sacramento intelligit, quæ quotidie vltra Sacerdotum caput sustollitur, verum sane Sacramentum amoris & reconciliationis, vbi Deus & homo simul manducantes, aut homo Deum potius sub panis & vini speciebus manducans, Deo suo reconciliatur & arctissimam cum eo necessitudinem contrahit.

Antiquo-
rum mos in
foedere in-
cuando,

Apud Caramanes, suum vt amorem testatum facerent, & foedus initum inuiolatum fore declararent, moris erat sanguinem venis educere, eumque sibi mutuo in potu præbibere. Scythæ vero pateras sanguine replebant, quem deinde exhauriebant, Medi & Lidij sub axilla venas aperiebant, è quibus alij sanguinem exugebant, alij vero minus barbari & ad humanitatem propensiores animalia mactabant, eorum sanguinem educebant, carneraque duas in partes dissecabant, ac deinde foedus initari inter vtramque partem transibant medij. Quibus ritibus designare volebant, morte illum dignum esse, & in frustra concidi mereri, qui foederis pacta conueniæque violaret.

Nemini vero hoc vanum aut fabulosum videri debet, illius enim rei exemplum in Genesi legere est. Deus enim & Abraham dum foedus inirent, animalia mactata sunt, & sanguine illorum tellus respercitur, & per medium Deus transiit: *Et lampas ignis transiens inter diuisiones illas*. Cur autem rationem subnectit, *In illo die pepigit Dominus foedus cum Abraham*. In Exodo ipsum etiam longe est manifestius, cum Moses sanguinem holocaustorum in manus sumeret, & eodem altare respergeret, simul & vniuersum populum, *Hic inquit, est sanguis foederis, quod pepigit Dominus vobiscum*. iuxta veterem igitur hanc consuetudinem sacramentum hoc, sacramentum amoris & reconciliationis dicitur, eo quod in ipso Deus nobisum reconciliatur, & cum homo In Sacramen-
to Eu-
charistia
datur manducandum, pretiosum vero sanguinem ad bibendum, hoc foedus, pacis hæc homo foedus in-
itum
cum Deo.

O Sacramentum igitur dilectionis! o mysterium amoris! o amica coniunctio! o Sanctissima vnio! ita scilicet exclamat Chrysostomus, *Cogita quali sis insignitus honore, quali mensa fruuaris, quod Angeli videntes horrescunt, neque libere audent intueri, propter emicantem inde splendorem, hoc nos pascimur, huic nos unimur, & facti sumus vnum corpus Christi & vna caro, &c.* Quisnam ille amor ex parte Dei, quæ vero hominis, hoc nomine erga illum reciproca obligatio?

Iacob Patriarcha cum procul à patria abesset, & in agro erraret vagabundus, oculos ad cælum conuertens, hoc votum Deo fecit, *si dederit mihi Dominus panem ad vescendum, erit mihi Dominus in Deum, & toto vitæ meæ tempore seruiam illi*. Quintu, o homo, paradiso eiectione, perque vitæ huius deserta vagans, cui tamen Deus Angelorum panem in viaticum & alimentum dedit, eodem te voto obligas, quin & sancte profiteris, nullum alium te Deum agniturum, quam hunc ipsum, & illi toto vitæ tempore fidele obsequium præstiturum? Vterque Tobias & pater & filius collati sibi cœlitus beneficij magnitudinem perpendentes, quod Angelum hospitio suscipere meruissent, quid Deo illo nomine rependerent, resciebant, & beneficia

illuminamini Hæreticis, & facies vestra non confundentur, Catholici.

Eucharistic
eologia,

O salutaris hostia, admirabile Sacramentum, fidelium cōmunio, saluus conductus, animarum mortalium viaticum, defunctorum vita, debiliū robur, cæcorum lumen, afflictorum gaudium, ægrotantium medicamentum! O mysterium sublime, quod inter Sacramenta es, quod sol inter planetas, tu in te causam complecteris, alia non nisi effectum continent: tu Oceanus es, alia non nisi flumina, tu esse habes in facto esse, vt Theologi loquuntur, cetera duntaxat in fieri: o æstuantem charitatis fornacem, o rubum amore ardentem, hieroglyphicum omnis bonitatis, te nos supplices adoramus, ac viua fide credimus: sensus hic abijcimus, dicimus argumentis *valere*, rationem omnem vt suspectam habemus, & fidei ætæ & infallibili pedibus aduoluimur. O panis delicias afferens Regibus, panis vitæ, panis Angelorum, panis qui olim Eliæ tantum virium ac roboris dedisti, hodie animis nostris robur adde, mentem corrobora, affectus confirmata, vt postquam in desertum vitæ huius lesabelem, carnem inquam nostram, & tyrannum Achab, id est, mundum fugientes, concesserimus, in virtute tua non ad montem Oreb, sed ad montem Domini peruenire mereamur, vbi Sacramentum non erit amplius, & vbi velo ablato, ac figuris abolitis clarè videbimus, quod hodie obscure & inuolūtè credimus, quodque vnica beatitudinis nostræ causa & obiectum erit, ad quam nos Pater, & Filius, & gloriosus Spiritus sanctus perducere dignentur,

Amen.

CONCIO SECVNDA

INFRA OCTAVAM VEN.
SACRAMENTI.

SECVNDVM MIRABILE.

De vera & reali existentia corporis
Christi in Eucharistia.

Partitio.

- I. Quod Eucharistia sit mysterium fidei.
- II. Hæresum de reali existentia enumeratio.
- III. Calumniam Symboli eleuatio per figuram.
- IV. Cæna figurantis è verbis Domini resutatio.
- V. Fides Catholica de presentia corporis Scripturis astruitur.
- VI. Veritas Eucharistica docetur figuris, & rationibus.

Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus, escam dedit timenibus se. Psal. 100.

FIGVRA.

AARON Pontifex, postquam sanctuarium Num. 4.
occlusisset, & omnia vasa sacra & supellectilem illius sedulo collegisset, & inuoluisset, filijs Caath cura commissa erat, vt sacram hanc sarcinam, quamdiu populus procederet, semper inuolutâ gestarent, nefas verò erat, nisi vitæ adire periculum vellent, eadem retegere, aut discooperire. O figura luculenta & peregrina! Quod olim summus Sacerdos Aaron in veteri lege præstitit, Iesus Christus in noua fecisse comperitur: cum enim Ecclesiæ suæ sanctuarium tot sigillis ac mirabilibus offimasset, atque interius sancta ac diuina Sacramenta, velut supellectilem & vasa sua, atque inter illa Eucharistiam inuoluisset, mandauit nobis, vt omnia illa inuoluta fidei humeris ferremus, nihil videntes, neque inspicientes, quamdiu Ecclesiæ castra in vitæ huius via progrediuntur, quin